

Πώς περνούσαν τη μέρα τους οι άνθρωποι της Σπάρτης κατά την Αρχαϊκή Εποχή;

Πώς περνούσαν τη μέρα τους οι άνθρωποι της Σπάρτης κατά την Αρχαϊκή Εποχή;

1. Ανακρίνω τις πηγές και εντοπίζω τεκμήρια (κυκλώνω, υπογραμμίζω ή χρωματίζω).
2. Καταγράφω την απάντησή μου, υποστηρίζοντας την με τεκμήρια από τις πηγές. Ανάλογα με το πόσο βέβαιος/α είμαι για την απάντησή μου χρησιμοποιώ φράσεις όπως: αποκλείεται, δεν υπάρχουν ενδείξεις ότι..., ίσως, μάλλον, πιθανόν, πιθανότατα, όλες οι ενδείξεις δείχνουν ότι..., σίγουρα, σύμφωνα με....
3. Συζητώ τις απαντήσεις μου με τα παιδιά που κάθονται δίπλα μου. Εμπλουτίζω ή αναθεωρώ τις απαντήσεις μου.

Διερεύνηση Α: Ανακρίνω τις Πηγές 1-8 για να εντοπίσω τεκμήρια που να δείχνουν πώς περνούσαν τη μέρα τους οι άνθρωποι της Σπάρτης. Έκαναν όλοι τις ίδιες δουλειές;

Πηγή 1: Γραπτό κείμενο από ιστορικό της εποχής μας

Όταν οι Δωριείς κατέλαβαν τη Λακωνία, ίδρυσαν ένα δυνατό κράτος με πρωτεύουσα τη Σπάρτη. Οι **Σπαρτιάτες** (όπως ονομάστηκαν οι Δωριείς που κατέλαβαν την Σπάρτη) μοίρασαν τη γη μεταξύ τους. Οι παλιοί κάτοικοι έγιναν **είλωτες, δηλαδή δούλοι** και εργάζονταν στα κτήματα, καλλιεργώντας τη γη.

Οι Σπαρτιάτες ήταν η μικρότερη ομάδα που ζούσε στην Σπάρτη, αλλά είχαν τα περισσότερα δικαιώματα. Δεν ασχολούνταν με οποιοδήποτε επάγγελμα, αλλά και τον καιρό της ειρήνης υποχρέωσή τους ήταν **να γυμνάζονται και να είναι ετοιμοπόλεμοι**. Πάνω από όλα ήταν η προστασία της πόλης τους.

Πηγή: Baltrusch Ernst (1998), Σπάρτη – Η ιστορία, η κοινωνία και ο πολιτισμός της αρχαίας λακωνικής πόλης, μτφρ.Χρήστος Π. Μπαλόγλου, Αθήνα: Δημ.Ν.Παπαδήμα, σ. 34.
Πηγή φωτογραφίας: http://digitalschool.minedu.gov.gr/modules/ebook/show.php/DSDIM-D103/100/811_2959/

Πηγή 2: Γραπτό κείμενο από ιστορικό της εποχής μας

Μια άλλη ομάδα των ανθρώπων της Σπάρτης ήταν οι **περίοικοι**.

Οι περίοικοι δεν είχαν πολιτικά δικαιώματα στη Σπάρτη. Πλήρωναν τακτικές εισφορές στην πόλη. Ήταν **υποχρεωμένοι** όταν υπήρχε ανάγκη, **να πηγαίνουν στρατό μαζί με τους Σπαρτιάτες**.

Καλλιεργούσαν τα λιγότερα εύφορα εδάφη. Ασχολούνταν με τα επαγγέλματα που ήταν απαγορευμένα για τους Σπαρτιάτες: **έμποροι, ταβερνιάρηδες ή χειροτέχνες**.

Πηγή: Baltrusch Ernst (1998), Σπάρτη –Η ιστορία, η κοινωνία και ο πολιτισμός της αρχαίας λακωνικής πόλης-, μτφρ.Χρήστος Π. Μπαλόγλου, Αθήνα: Δημ.Ν.Παπα- δήμα, σ. 35-36

Πηγή 3: Γραπτό κείμενο από ιστορικό της εποχής μας

Η μεγαλύτερη ομάδα των ανθρώπων της Σπάρτης ήταν οι **είλωτες** οι οποίοι δεν ήταν ελεύθεροι, αλλά **δούλοι**.

Οι είλωτες ήταν υποχρεωμένοι να καλλιεργούν τα χωράφια και να δίνουν ένα μέρος της συγκομιδής τους στον Σπαρτιάτη, ο οποίος ήταν ο ιδιοκτήτης του κτήματος. Σε κάποιους είλωτες επιτρεπόταν να πολεμήσουν, κυρίως ως ελαφρά οπλισμένοι ή ως κωπηλάτες. Ως ανταμοιβή μπορούσαν να ελευθερωθούν και να κατοικούν όπου αυτοί επιθυμούν.

Πηγή: Baltrusch Ernst (1998), Σπάρτη –Η ιστορία, η κοινωνία και ο πολιτισμός της αρχαίας λακωνικής πόλης-, μτφρ. Χρήστος Π. Μπαλόγλου, Αθήνα: Δημ.Ν.Παπαδήμα, σ.37

Πηγή 4: Γραπτό κείμενο από Ιστοσελίδα Μουσείου Κυκλαδικής Τέχνης

Οι **ελεύθερες Σπαρτιάτισσες** δεν περνούσαν τη μέρα τους υπαίοντας – εργασία που μπορούσαν να κάνουν οι ειλωτες – αλλά **ασκούσαν και μορφώνονταν**. Από μικρές μάθαιναν να **παλεύουν, να ρίχνουν το δίσκο και το ακόντιο**, το οποίο είναι όπλο πολεμικό.

Οι άνδρες ήταν υποχρεωμένοι από το νόμο να παντρεύονται. Καθώς όμως τον περισσότερο χρόνο έλειπαν από το σπίτι λόγω της στρατιωτικής ζωής τους, **την ανατροφή των παιδιών** –μέχρι να γίνουν επτά χρονών– αναλάμβαναν οι γυναίκες.

Οι Σπαρτιάτισσες είχαν το δικαίωμα να έχουν δική τους **ιδιοκτησία**, αλλά και να κληρονομούν (σε περίπτωση θανάτου) τόσο την περιουσία του πατέρα όσο και του συζύγου.

Πηγή 5: Χάλκινο αγαλματίδιο Αρχαϊκής Εποχής που δείχνει Σπαρτιάτισσα να τρέχει.

Πηγή: Ιστοσελίδα <http://www.cycladic.gr/frontoffice/portal.asp?cpage=resource&cresrc=826&cnode=55&clang=0>

Πηγή: Ιστοσελίδα Βρετανικού Μουσείου <http://www.britishmuseum.org>

Πηγή 6: Γραπτό απόσπασμα από ιστορικό της εποχής μας

Όταν συμπλήρωνε τα επτά του χρόνια, το αγόρι το αναλάμβανε το κράτος στο οποίο άνηκε μέχρι το θάνατό του... Από τα οκτώ τους μέχρι τα έντεκα τους χρόνια, τα παιδιά κατατάσσονταν σε ομάδες (αγέλες) που τις διοικούσαν οι πιο μεγάλοι και εκπαιδεύονταν στις πολεμικές τέχνες.

Πηγή: Flaceliere R. (1957), *Ο Δημόσιος και ιδιωτικός βίος των αρχαίων Ελλήνων*, μτφ: Γερασ.Δ.Βανδώρου, Αθήνα: Δημ.Ν. Παπαδήμα, σ. 109-110.

Πηγή 7: Γραπτό, μεταφρασμένο απόσπασμα από αρχαίο ιστορικό που έζησε σε μεταγενέστερη εποχή

Μάθαιναν τα απαραίτητα γράμματα. Εκπαίδευσή τους ήταν να άρχονται σωστά και να υπομένουν τους κόπους, και κατά τις μάχες ή να νικούν ή να πεθαίνουν.

Πλούταρχος, Περί της Αλεξάνδρου τύχης ή αρετής-Λακωνικά Αποφθέγματα, μτφ: Γ.Α.Ράπτης, Θεσσαλονίκη: Ζήτρος, σελ. 471.

Πηγή 8: Γραπτό κείμενο ιστορικού της εποχής μας

Ένα από τα παιχνίδια που έπαιζαν τα μικρά αγόρια στην αρχαιότητα ήταν το «κάλαμον περιβαίνειν». Το έπαιζαν τα μικρά αγόρια. Έπαιρναν ένα καλάμι ή ένα απλό ξύλο, φαντάζονταν πως ήταν ένα περήφανο άλογο, το καβαλίκευαν και έτρεχαν μ' αυτό σαν γενναίοι καβαλάρηδες.

Πηγή κειμένου και φωτογραφίας: Κροντήρα Λ. (2002), «Ελάτε να παίξουμε μέσα στο χρόνο». Αθήνα: Φυτράκη, σ. 42

Πώς περνούσαν τη μέρα τους οι άνθρωποι της Σπάρτης; Έκαναν όλοι τις ίδιες δουλειές;

Σύμφωνα με τα τεκμήρια που έχω εντοπίσει,

Διερεύνηση Β: Τι έτρωγαν οι άνθρωποι στη Σπάρτη της Αρχαϊκής Εποχής;

Ανακρίνω τις Πηγές 9-11 για να εντοπίσω τεκμήρια που να δείχνουν τι έτρωγαν οι Σπαρτιάτες.

Πηγή 9: Γραπτό κείμενο από ιστορικό της εποχής μας

Όλα στη ζωή των Σπαρτιατών ήταν λιτά, όμοια **λιτό ήταν και το φαγητό ή το ποτό** τους.

Η πιο συνηθισμένη τροφή ήταν τα **τραγήματα (ξερά φρούτα, όπως τα σύκα), ελιές, τυρί και το ψωμί**. Το κυριότερο όμως φαγητό που άφησε όνομα μέσα στους αιώνες ήταν ο γνωστός ως **μέλας ζωμός**, προερχόταν κατά πάσα **πιθανότητα από χοιρινό κρέας**.

Καργάκος Σ. (2006), *Ιστορία της Αρχαίας Σπάρτης*, Τόμος Α' Θεσσαλονίκη: Gutenberg, σ. 510

Πηγή 10: Γραπτό, μεταφρασμένο απόσπασμα από αρχαίο ιστορικό που έζησε σε μεταγενέστερη εποχή

Το **φαγητό ήταν λιγιστό**, για να συνηθίζουν δηλαδή να μην αισθάνονται ποτέ χορτάτοι και να αντέχουν να πεινούν. Γιατί έτσι, πίστευαν, ότι και στον πόλεμο θα ήταν περισσότερο χρήσιμοι, αν δηλαδή μπορούσαν να πολεμούν και νηστικοί.

Το να αντέχουν την πείνα και **να τρώνε το οποιοδήποτε φαγητό**, πίστευαν ότι κάνει τα σώματα τους πιο υγιεινά και με περισσότερη ευεξία λόγω της έλλειψης τροφής.

Πλούταρχος, *Περί της Αλεξάνδρου τύχης ή αρετής*, - Λακωνικά Από - φθέγματα, μτφρ: Γ.Α Ράπτης, Θεσσαλονίκη: Ζήτρος, σ. 475.

Λεπτομέρεια από μπρούντζινο αγγείο που έφτιαξε περίοικος τεχνίτης της Αρχαϊκής Εποχής. Παρουσιάζει τους Σπαρτιάτες πολεμιστές και τα πολεμικά άρματά τους.

Πηγή φωτογραφίας και κειμένου: Senker, C. (2004). "Everyday Life in Ancient Greece", Florence: McRae Books, p.17

Πηγή 11: Γραπτό, μεταφρασμένο απόσπασμα από αρχαίο ιστορικό που έζησε σε μεταγενέστερη εποχή

Τα συσσίτια των Σπαρτιατών αποτελούνταν από τον **μέλανα ζωμό** (που δεν ξέρουμε από τι ακριβώς τον έφτιαχναν), **βραστό χοιρινό, κρασί, πίτα γλυκιά και ψωμί από βρώμη**.

Ο Διονύσιος, ο τύραννος των Συρακουσών, αγόρασε ένα μάγειρα από την Σπάρτη, και του έδωσε εντολή να του φτιάξει τον μέλανα ζωμό, που τόσο αγαπούσαν οι Σπαρτιάτες. Όμως δεν κατάφερε να πει ούτε την πρώτη γουλιά και την έφτυσε. Τότε ο μάγειρας του είπε «Για να δοκιμάσεις αυτό το φαγητό, πρέπει πρώτα να κάνεις σπαρτιατική γυμναστική και να κολυμπήσεις στον Ευρώτα ποταμό».

Πηγή: Πλούταρχος, *Λυκούργος* 10, Μτφ: Γ.Α. Ράπτης (2003). Θεσσαλονίκη: Ζήτρος, στο site: www.greek-language.gr/

Πώς περνούσαν τη μέρα τους οι άνθρωποι της Σπάρτης; Τι έτρωγαν;

Σύμφωνα με τα τεκμήρια που έχω εντοπίσει,

Διερεύνηση Γ: Τι φορούσαν οι άνθρωποι στη Σπάρτη της Αρχαϊκής Εποχής;

Ανακρίνω τις Πηγές 12-15 για να εντοπίσω τεκμήρια που να δείχνουν την ένδυση των Σπαρτιατών.

Πηγή 12 : Αναπαράσταση σε πήλινο αγγείο από τη Σπάρτη. Παρουσιάζει δύο στρατιώτες να μεταφέρουν στον ώμο τους έναν πληγωμένο σύντροφο τους.

Πηγή φωτογραφίας: Ιστοσελίδα http://www.sikyon.com/sparta/Art/sparta_pgr06.html

Πηγή 13: Γραπτό απόσπασμα από ιστορικό της εποχής μας

Τα Σπαρτιατόπουλα, μετά τα δώδεκά τους χρόνια, δε φορούσαν πια χιτώνα παρά μόνο **ιμάτιο**, το ίδιο, χειμώνα καλοκαίρι. Το ιμάτιον ήταν ένα ορθογώνιο ύφασμα, μονοκόμματο που το τύλιγαν γύρω στο σώμα τους.

Flaceliere R. (1957), Ο Δημόσιος και ιδιωτικός βίος των αρχαίων Ελλήνων, μτφ: Γερασ. Δ. Βανδώρου, Αθήνα: Δημ.Ν Παπαδήμα σ. 190-191.

Πηγή 14: Γραπτό απόσπασμα από ιστορικό της εποχής μας

Οι Σπαρτιάτες οπλίτες φορούσαν πάντα κόκκινο μανδύα γιατί κάλυπτε το αίμα εάν πληγώνονταν και επίσης, τρόμαζε κατά κάποιο τρόπο τον αντίπαλο.

Στις μάχες οι Σπαρτιάτες οπλίτες δεν φορούσαν σανδάλια, αλλά πήγαιναν ξυπόλυτοι. Επίσης είναι χαρακτηριστικό ότι άφηναν μακριά μαλλιά και χτενίζονταν πριν τις μάχες.

Πηγή: Flaceliere R. (1957), Ο Δημόσιος και ιδιωτικός βίος των αρχαίων Ελλήνων, μτφ: Γερασ. Δ. Βανδώρου, Αθήνα: Δημ.Ν. Παπαδήμα, σ. 300.

Πηγή 15: Γραπτό, μεταφρασμένο απόσπασμα από αρχαίο ιστορικό που έζησε σε μεταγενέστερη εποχή

«Όσο προχωρούσε η ηλικία τους, τόσο εντατικότερη γινόταν η εξάσκησή τους. Τα κούρευαν σύρριζα και τα συνήθιζαν να περπατούν ξυπόλητα και να παίζουν, συνήθως γυμνά. Οι νέοι δεν φορούσαν χιτώνα, έχοντας ένα μόνο ιμάτιο το χρόνο, σκληροτράχηλοι στο σώμα και χωρίς πολλά λουτρά και αρώματα.

Κοιμούνταν μαζί, κατά ομάδες, πάνω σε στρώματα που τα έκαναν οι ίδιοι, κόβοντας με τα χέρια τους, και όχι με μαχαίρια τις κορφές από τα καλάμια που φύτρωναν κοντά στον ποταμό Ευρώτα.

Πηγή: Πλούταρχος, Περί της Αλεξάνδρου τύχης ή αρετής, -Λακωνικά Αποφθέγματα, μτφρ: Γ.Α Ράπτης, Θεσσαλονίκη: Ζήτρος, σ. 471.

Πώς περνούσαν τη μέρα τους οι άνθρωποι της Σπάρτης; Τι φορούσαν;

Σύμφωνα με τα τεκμήρια που έχω εντοπίσει,

Πώς περνούσαν τη μέρα τους οι άνθρωποι της Σπάρτης κατά την Αρχαϊκή Εποχή;

**Με βάση τα τεκμήρια που έχω συλλέξει από τις πηγές που έχω ανακρίνει,
σχεδιάζω μια σκηνή από τη ζωή ενός παιδιού στην Σπάρτη.**

Χρησιμοποιώ λεζάντες ή συννεφάκια με λέξεις ή φράσεις για να εξηγήσω με περισσότερη λεπτομέρεια την αναπαράστασή μου.